

A bírálóbizottság értékelése

Cieger András kötete olyan alapmunka, amely hatalmas forrásanyag felhasználásával, jelentős hazai és nemzetközi szakirodalmi megalapozottsággal, valamint a politikatörténeti diszciplína tágításával mutatja be a dualizmus kori parlament képviselőházának működését. A disszerens korábbi mélyfúrásai, történeti és politikatudományi iskolázottsága, valamint a vizsgálat szélesítése a társadalomtörténet és a kultúrtörténet, az újabban teret nyerő parlamenti etnográfia/antropológia irányába kitűnő alapot jelentettek a munka elkészítéséhez.

A képviselőház 1865 és 1918 közötti funkciói szellemesen és találóan hat helyszínként kerülnek bemutatásra, úgymint az államiság és alkotmányosság fenntartója és/vagy temploma; a törvényalkotás műhelye; a politikai pártok küzdőtere; a politikai szereplők színpada; az informális egyeztetések és a társas élet színtere; valamint hivatali nagyüzem. Ezeket a nagyobb egységeken belül ismerteti Cieger András a nagyrészt saját kutatásokon alapuló eredményeit, amelyek a politikusi hivatás átalakulását/professzionalizálódását, a törvényhozói munka szakszerűsödését, az országgyűlés és az uralkodó sajátos kapcsolatát, a képviselőháznak a kormánytól való függőségét, a parlamenti váltógazdaság hiányát, a nemzetiségi képviselet problémás pontjait, a politika és a nyilvánosság viszonyát, a parlamenti kisebbség lehetőségeinek és érdekérvényesítő képességének alakulását, az írott szabályokon túli gyakorlatot és a kulisszák mögötti világot tárják elénk. Mindezek nem statikusan, hanem folyamatos mozgásban, fejlődésben jelennek meg, kirajzolva a vitaparlamentből munkaparlamentté válás folyamatát, illetve a magyar parlamentarizmus fénykorát, hozzátevé, hogy a politikai rendszer dinamikája éppen a parlamentarizmus válságát idézte elő a századfordulóra. Fontos megállapítása emellett a munkának, hogy „az európai parlamentek fejlődésével megegyező módon, a nyugati mintáktól nem elkanyarodva zajlottak e folyamatok a dualizmus kori magyar országgyűlésben”.

A jelölt több helyen árnyalja a korábbi sommás megállapításokat, tapintatosan vizsgálja felül az újabb irodalomban megfogalmazott egyoldalú és túlzó nézeteket. Mindezt kiterjedt táblázatos és képi illusztrációs anyag, valamint nemzetközi kitekintés kíséri.

A mű felépítése világos, logikus és arányos, nyelvezete szakmailag korrekt, ugyanakkor irodalmilag szabatos, jegyzetelése mintaszerű. A mű új, hiteles eredményeket tartalmazó, tárgyi tudásunkat és a szemléleti megközelítéseket jelentős mértékben gyarapító munka, ezért a bizottság javasolja az MTA doktora cím odaítélését Cieger Andrásnak.